

=====

Verslag van de stroom taalexpressie voor 6 tot 12 - jarigen

=====

In onze groep waren we met elf mensen:

- Guy Focketyn: begeleider van de stroom
 onderwijzer
 medewerker van het centrum voor recreatief werk
 (speeldienst van de Bond voor grote en jonge gezinnen)
- 5 onderwijzers en onderwijzeressen
- 1 directrice lagere school
- 3 leerkrachten van een lagere normaalschool
- iemand die in een buurthuis met kinderen werkte

Na een kennismakingsspel stelde Guy de mogelijke werkwijze voor (geen theoretische uiteenzettingen over ... ; wel zelf technieken uittesten), maar we mochten zelf bepalen wat we uiteindelijk zouden doen.

We zijn dan per twee gaan zitten en hebben onze eigen negatieve en positieve ervaringen met (taal)expressie even op een rijtje gezet; aansluitend formuleerden we ook onze verwachtingen t.a.v. de cursus. Achteraf brachten we alles samen in de grote groep.

Dit is wat we te horen kregen: (samengevat)

1. negatieve ervaringen i.v.m. expressie

- We werken in ons onderwijs nog veel te veel prestatie-gericht: wat de kinderen KENNEN op vlak van spelling, spraakkunst en woordenschat vinden we vaak belangrijker dan wat de kinderen zelf aanbrengen. Dit hangt voor een deel ook samen met overladen leerprogramma's.
- Leerkrachten hebben meestal een té centrale plaats in een klasgemeenschap. Ze zijn zelf veel aan het woord terwijl de leerlingen daartoe weinig kans krijgen. Leerkrachten denken en handelen vaak ook binnen vaste kaders en schema's waardoor creativiteit nauwelijks aan bod komt. Een democratische en sociaal-geëngageerde houding treffen we nog maar weinig aan bij leerkrachten; deze houding zien we als een belangrijke voorwaarde om de kinderen tot zelfexpressie te laten komen. (Kinderen die bang zijn van de leraar drukken zich moeilijker uit.)
- Expressie beperkt zich vaak tot:
 - imitatie van de leerkracht
 - voordracht (gedichten van buiten leren)
 - zinnetjes van een verhaaltje in de juiste volgorde plaatsen
 - het technische aspect van de expressie
- Andere factoren die remmend werken:
 - te kleine klasruimten
 - schikking van banken in rijen
 - te korte lesperioden (een les van 50 min. b.v. geeft te weinig ruimte om een project-je uit te werken)
 - tekort aan audio-visuele middelen

2. positieve ervaringen

- kinderen zelf gedichten laten schrijven (zie Kenneth Koch en Fred Portegies Zwart)
- combinatie van taal oefeningen met ritme en zang
- ongedwongen spreek situaties scheppen (b.v. paneelgesprek)
- nieuwe stelvormen hanteren, b.v. een verhaal vervolledigen
- allerlei dramatische werkvormen
- poppenspel
- taalspelletjes
- principe-vrije tekst (zie institutionele pedagogiek, Freinat)

enkele vaststellingen achteraf:

- wanneer we bovenvermelde vormen hanteren, kunnen we sterker vanuit de kinderen werken, waardoor we merken dat ze creatiever worden.
- we besteden meer aandacht aan spreken dan aan schrijven.
- kinderen tonen veel meer belangstelling, omdat ze over hun eigen gevoelens en ervaringen mogen praten en schrijven.
- stellen is niet langer meer bladvulling, omdat de kinderen iets te vertellen hebben.
- de relatie leerkracht - leerling wordt spontaner, omdat de leerkracht niet langer de allesweter blijft; er ontstaat respect voor elkaars werk.

3. onze verwachtingen t.a.v. de cursus

- expressievormen leren kennen en uittesten.
- ingaan op de vraag in welke mate expressief werken een bevrijdende functie heeft.
- hoe kan de evaluatie van de taalaspecten geschieden bij het werken met taal-expressie.
- hoe ken ik het rijpheidsniveau en de problemen van het lagere-schoolkind, om in overeenstemming daarmee geschikte expressievormen te hanteren?
- uitwisselen van ervaringen
- hoe taalspelen begeleiden; hoe het spel functioneel aanwenden?
- suggesties krijgen om zelf taalexpressief te leren werken
- hoe faalangst i.v.m. lezen wegnemen bij kinderen?
- literatuurlijst i.v.m. taalexpressie.

NB.: Naar aanleiding van de formulering van de verwachtingen werd er nog even gediscussieerd over de centrale doelstelling van onderwijs: is het leren of leerstof slikken? We moeten opletten dat het gebruik van expressieve vormen niet leidt tot het aanbieden van klassieke leerstof op een aangename manier; in dat geval is de expressiviteit enkel een fopmiddel.

Voorstelling en uittesten van expressieve vormen.

=====

1. Van muziek naar taal.

We maken een kunstmatige scheiding wanneer we expressie opdelen in taalexpressie, muzikale expressie, manuele expressie en lichamelijke expressie. Het expressie-terrein is het terrein bij uitstek waarop we de totaliteit van onze uitingsmogelijkheden blijvend in het oog moeten houden. Een eerste expressievorm die we uitprobeerden, combineerde dan ook twee van die mogelijke terreinen.

Uitgangspunt: een bestaand liedje

b.v. Boerinnetje van buiten en koopt gij genen vis?

Wel neen ik Amelietje, ik weet niet wat dat is.

't Is haring, 't is paling, 't is verse kabeljauw jauw jauw (bis)

Met de leerlingen wordt dit liedje ingeoefend, eventueel met begeleiding van Orff-instrumenten.

Daarna geven we aan de leerlingen de opdracht om bepaalde stukken uit dit liedje te vervangen door nieuwe. De leerlingen mogen dus een nieuw, eigen lied schrijven. (In het bovenstaande liedje kunnen de onderstreepte delen vervangen worden.)

We voegen de nieuwe strofen samen en zingen dit nieuwe liedje.

We hebben het zelf uitgeprobeerd; hieronder enkele van onze 'creatieve' probeersels.

Boerinnetje van buiten en koopt gij genen rok?

Wel neen m'n Amelietje, ik zoek een goede sok.

't Is nylon van Ceylon, of pure schapewol wol wol

Boerinnetje van buiten en koopt gij genen haan?

Wel ja m'n Amelietje, m'n laatste is eraan.

't Zijn taaie die kraaien, recht uit 't hoenderhok hok hok.